

Upravništvo: Ljubljana, Pucinijska ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Pucinijska ulica 5 — Telefon 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42

IZKLUČNO ZASTOPSTVO za oglaševanje iz tujine in iz tujih držav

Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo: Ljubljana, Pucinijska ul. 6. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25, 31-26
Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj — Naročila se posebej in velja mesečno L. 3.— Za tuzemstvo L. 3.80
Rokopisi se ne vračajo — Oglasni po tarifni
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Intensa attività dell'aviazione nei cieli Mediterraneo dell'Africa

10 apparecchi nemici abbattuti, un incrociatore britannico colato a picco — Nuovi successi di un sommergibile in Atlantico

Il Quartiere Generale delle FF. AA. comunica in data 15 novembre 1942-XXI il seguente bollettino di guerra No 903:

L'avanzata delle forze britanniche in Cirenaica continua ad essere tenacemente contrastata dalle truppe italo-germaniche che hanno a più riprese impegnato il nemico in duri combattimenti.

Intensa l'attività dell'aviazione nei cieli del Mediterraneo e dell'Africa Settentrionale. Frattanto nove apparecchi sono stati abbattuti dai cacciatori dell'Asse, un altro colpito dalle artiglierie contraeree dell'isola di Pantelleria, si incendiava e precipitava in mare.

In riuscita azione a volo radente effettuata su di un aeroporto del Nord Africa Francese, velivoli italiani d'assalto hanno mitragliato ed incendiato numerosi bimotori avversari che vi erano appena atterrati.

Sono proseguiti gli attacchi aeronavali contro le unità anglo-americane nelle acque Algerine; all'alba di oggi un nostro sommergibile, al comando del Tenente di Vascello Rino Erler, ha colpito con due siluri nella rada di Bougie un incrociatore britan-

nico della classe »Leander« di 7.200 tonn. L'incrociatore è colato a picco.

Nel Mediterraneo Orientale nostri aerosiluranti attaccavano con successo una formazione navale e gravemente danneggiavano un cacciatorpediniere che c'è da ritenere affondato.

Dal complesso della operazioni di questi ultimi giorni dieci nostri apparecchi risultano mancati.

Nell'ultima incursione nemica su Genova si deplorano cinque morti e 16 feriti. I nomi e cognomi delle vittime saranno pubblicati sui giornali locali.

Il sommergibile comandante dal Ten. di Vascello Gianfranco Gazzana ha riportato in Atlantico nuovi successi colando a picco una motonave armata britannica di 10.000 tonn. ed affondando accipi di cannone il piroscafo armato »Vuerhavens« di 3.500 tonn. Nell'arco di dieci giorni questa nostra unità subacquea ha pertanto complessivamente distrutto oltre 30.000 tonn. di naviglio nemico e navigante per conto del nemico. Alcuni degli equipaggi nemici tra i quali un Capitano sono stati catturati.

Živahno delovanje letalstva nad Sredozemskim morjem in Afriko

Deset sovražnih letal sestreljenih, ena sovražna križarka potopljena
Novi uspehi podmornic na Atlantiku

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 15. novembra naslednje 903. vojno poročilo:

Napredovanje angleških sil v Cirenaiki se nadaljuje ob žilavem odporu Italijansko-nemških čet, ki so v hudih borbah ponovno zapobile sovražnika.

Zelo živahno je bilo delovanje letalstva nad Sredozemskim morjem in francosko Severno Afriko. Devet letal so sestrelili naši lovci, eno pa je bilo zadeto od protiletalskega topništva z otoka Pantellerije; letalo se je vnelo in treščilo v morje.

Med uspešnim napadom v nizkem poletu nad nekimi letališči francoske Severne Afrike so italijanska napadna letala s strojnimi obstreljevalci in zažgala številne sovražne dvokrilnike, ki so se tankaj komaj spustili na zemljo.

Nadaljevali so se letalski in pomorski napadi na angleško-ameriške jedinice v alžirskih vodah. Ob zori današnjega dneva je naša podmornica pod poveljstvom pomorskega poročnika Rina Erlerja zadela z dneva torpedna ob pomolu v Bougieju angleško križarko razreda »Leander« s 7.200 br. reg. tonami. Križarka se je potopila.

Na vzhodnem Sredozemskem morju so naša torpedna letala z uspehom napadala sovražnikovo pomorsko formacijo in hudo poškodovala torpedni rušilec, o katerem se mora smatrati, da je potopljen.

Iz vseh operacij zadnjih dni se 10 naših letal ni vrnilo.

Ob zadnjem sovražnem napadu na Genova je oblaževati 5 mrtvih in 6 težko ranjenih. Imena žrtev bodo objavljena v krajevnih listih.

Podmornica pod poveljstvom pomorskega poročnika Gianfranca Gazzane je na Atlantiku dosegla nove uspehe, ker je potopila oboroženo angleško-motorno ladjo s 10.000 br. reg. tonami in s topovskimi streli potopila še oborožen parnik »Vuerhavens« s 3.500 br. reg. tonami. V 10 dneh je ta naša podmorska enota v celoti uničila nad 30.000 ton sovražnega ladjstva ali ladij, ki so plule za sovražnika. Nekaj sovražnih pesadk, med njimi tudi en kapitan, je bilo ujetih.

Kršitev

švicarske nevtralnosti

Bern, 14. nov. s. Oficijelno obvestilo ugotavlja naslednje:

V noči od 13. na 14. t. m. je bila večkrat kršena nevtralnost švice zaradi poleta velikega števila tujih letal nad švicarsko ozemlje okrog Zeneve v času od 21.02 do 21.45 in ponovno nad istimi kraji v času od 23.19 do 23.40. Alarm je bil odrejen v raznih krajih zapadne švice ter je nastopila tudi protiletalska obramba.

Maršal Petain

admiralu Darlanu

Vichy, 14. nov. s. Državni glavar maršal Petain je poslal admiralu Darlanu naslednje tajno brzojavko:

Zvedel sem za vsebino vaše brzojavke na naslov Predsednika vlade. Vi bi bili morali braniti Severno Afriko proti ameriški napadu. Korak, za katerega ste se odločili, je v nasprotju z mojimi povelji in tudi ni v skladu s poslanstvom, ki ste ga bili prevzeli. Izdajam povelje, da vojaka v Severni Afriki ne izjavja v nobenih okoliščinah nobene akcije proti četam osi in ne povzroča še druge nesreče za domovino. — Philipp Petain.

Prekinitev diplomatskih stikov

Buenos Aires, 14. nov. s. Brazilska vlada je odredila, naj se njeno diplomatsko zastopstvo v Vichyju vrne domov.

Roosevelt snubi Arabce

Berlin, 14. nov. s. »Börsenzeitung« se bavi danes z nenavadno vestjo, po kateri je bil Roosevelt dal razdeliti med ameriške letalce, ki bi bili morda prisiljeni pristati na arabskih tleh, kopijo pesništvo, s katero se obrabi na arabska ljudstva afriškega ozemlja. Ta poslanica pravi v arabski: »Posiljam svoj pozdrav arabskemu ljudstvu; miri bodi z njim. Imetnik tega pesma »e arabski vojak to se pravi prijatelj vseh arabskih občešt, ravna je z njim dobro, ker je vaš prijatelj, branite ga pred morebitnimi nevarnostmi. Preskrbite mu hrane in pijače in pomagajte mu doseči cilj prej do glavine severnoameriških oboroženih sil, ki taborijo malo od obale. Za vse to boste z moje strani velikodušno nagrajeni. Mir bodi z vami in Bog vas črva.« — Franklin Roosevelt. Skupaj s to poslanico so dobili ameriški letalci tudi bankovec po 5 dolarjev, ki je bil določen za njihovo morebitno dobrotniko. V svojem kratkem komentarju navaja »Börsenzeitung«, da si napadalec iz Bele hiše predstavlja pač prelahko, da si bo mogel pridobiti naklonjenost arabskega ljudstva, ki mu je doslej, kakor znano, izkazoval vedno svoje sovraštvo.

Angleži ovirajo romanje v Meko

Carigrad, 14. nov. s. Iz Kaira javljajo, da je v muslimanskih krogih povzročilo hudo nezadovoljstvo ravnanje britanskih oblasti, ki so odklonile ponovne intervencije egiptске vlade, da bi dale na razpolago vsaj tri parnike za vsakoletni prevoz

romarjev v Meko. To romanje, ki se ga je v normalnih časih udeleževalo najmanj 5000 vernikov, se bo letos omejilo na okroglo 1000 oseb, ker so Angleži samo dveh starih ladjam izdali dovoljenje za potovanje v Džido. Druge vesti navajajo, da vlada še večje nezadovoljstvo v Palestini v Libanonu in v Siriji, kjer so anglo-gaullistične oblasti prevoz romarjev po morju naravnost prepovedale. Te odredbe so vzbudile, kakor javljajo iz Džide, globok odpor tudi med ljudstvom Saudske Arabije, kamor so prihajali verniki vsako leto v desetisočglavih množicah iz vseh krajev arabskega občestva in so predstavljal za to delo enega izmed glavnih virov dohodkov.

Duce za Narodni muzej tehnike

Rim, 14. nov. s. Duce je sprejel viteza dela inž. Vida Uccellija, ki mu je kot predsednik pripravljalnega odbora poročal o nedavni ustanovitvi ustanove, ki bo v Milanu uresničila načrt iz Mussolinijeve poslanice z dne 10. januarja l. 1928 Guglielmo Marconi. Ta poslanica je navajala, da je v Italiji potrebno organizirati tako znanje žive muzeje, ki naj bi prikazovali napredke znanosti, tehnike ter industrije. Minister Bottai, ki je bil pri audienzi navzoč, je podčrtaval, da pomeni osnovanje te ustanove prispevek k rešitvi za ves narod važnega vzgojnega problema. Ustanova bo pomagala razširati prosveto in oblikovati tehnično zavest italijanskega ljudstva. Na visoko Mussolinijevo pobudo se je Milan že l. 1930 odločil za to ustanovitev, ki naj bi s svojimi zbirkami in stalnimi študijami dokumentirala svetovni znanstveni »tehnični« napredek ter seznanjala svet s prispevkom italijanskega genija in zela k temu napredku. Ustvarila se bo

tako z vsemi nacionalnimi karakteristikami ustanova, slična onim, ki so jih v drugih deželah že ustanovili s podporo državnih prosvetnih organov. Pri uresničenju pobude bodo sodelovale razen Stranke za interesirane uprave in ustanove, ki jih določa poseben statut. Duce je dal svoje visoko dovoljenje in izrazil ustanoviteljem zahvalo. Odredil je, naj se ustanova imenuje »Narodni muzej tehnike«. Sklenil je nato svoje juridično priznanje in je podal smernice, po katerih naj se že sedaj uresničijo proučavanja in naklonijo potrebna sredstva, da se bo mogla pobuda po končani zmagi v celoti uresničiti.

Grof Ciano ob krsti argentinskega poslanika

Rim, 14. nov. s. Zunanji minister prof. Ciano je obiskal argentinsko poslanstvo da bi izkazal čast trplju pokojnega poslanika dr. Emanuela Malbrana, ki je bilo tamkaj položeno na mrtvaški oter. Po nekaj trenutkih molka pred trpljem pokojnika se je prof. Ciano zadržal dalje časa v razgovoru s svojci pokojnega poslanika ter s posledovnim funkcionarjem argentinskega poslanstva, ki jim je ponovno izrekel sožalje v imenu Duceja in fašistične vlade kakor tudi v lastnem imenu.

Nova Zvezna tajnika v Milanu in Tarantu

Rim, 14. nov. s. Duce je ugodil večkrat izraženi želji Zveznega tajnika v Milanu Andrea Ippolita in Zveznega tajnika v Tarantu Adalberta Caroleia, da bi se lahko udeležila sedanje vojne. Na predlog Tajnika fašistične stranke sta bila na njuno mesto imenovana Antonia Maria del Grosso za Zveznega tajnika v Milanu ter Alessandro Perone za Zveznega tajnika v Tarantu. Posli bodo svečano izmenjani v Milanu in Tarantu v torek 17. t. m.

Ogromne ameriške izgube na Pacifiku

Od 7. avgusta dalje je bilo samo na južnem Pacifiku potopljenih 54 bojnih ladij

Tokio, 14. nov. s. Razen šestih križark in enega sovražnega torpednega rušilca, ki so bili potopljeni 12. t. m. med napadom japonske mornarice na bojni in transportne ladje sovražnika v vodah okrog Guadalcanara, je sovražnik izgubil od 7. avgusta dalje samo na morju južnega Pacifika 51 bojnih ladij, med njimi eno oklopnico, 5 nosilk letal, 22 križark, 15 torpednih rušilcev, 9 podmornic, eno ladjo za iskanje min ter še eno bojno ladjo nedoločene tipa. Razen tega sta bili v bitki 12. novembra tega leta hudo poškodovani še dve križarki in trije rušilci. Število bojnih ladij, ki so bile poškodovane v isti dobi, skupno z zadnjimi petimi enotami, je doseglo petmakotak v celoti 23 edinic in sicer 3 oklopne ladje, 4 nosilke letal, 7 križark, 7 rušilcev ter po eno podmornico in ladjo za iskanje min. Transportnih ladij je sovražnik zaradi potopitev ali poškodb izgubil 22, h katerim pa je treba pristihi še tri enote, ki so bile zažgane v zadnji bitki.

Nova pomorska bitka

Tokio, 14. nov. s. Japonski glavni stan objavlja: Pri otoku Guadalcanaru je prišlo do nove pomorske bitke. Začela se je 12. novembra in še traja. Letala japonske mornarice so potopila sovražno križarko novega ti-

pa, Druga težka križarka razreda »B« in tri prevzane ladje so bile zažgane, 90 letal pa je bilo sestreljenih. V nadaljnjem nočnem napadu je dosegla japonska mornarica še nadaljnje uspehe. Med tem napadom sta bili potopljeni dve križarki novega tipa, dve nadaljni križarki in en rušilec. Dve križarki in trije rušilci so bili težko poškodovani. Japonske izgube predstavljajo težka poškodovana linijska ladja, dve potopljeni križarki in deset letal. Zaradi teh uspehov je bila pred otokom Guadalcanarom uničena skoraj polovica sovražnega brodogoja.

Razmah proizvodnje bombaža na Filipinih

Tokio, 14. nov. s. O razvoju poljedelstva na Filipinih so bili pred kratkim objavljeni naslednji podatki: Na plantažah za sladkor je bil na 30.000 oralov zasajen bombaž, ki ga na leto pridelajo 40.000 ton. Po petletnem načrtu bo mogoča gojitev bombaža na površji, ki bo merila 1.500 tisoč oralov in na kateri bodo pridelali poldrug milijon bombaža. Tudi ribarstvo in rudarstvo kakor tudi hidroelektrične naprave na Filipinih so močno napredovale. Prav tako so v polnem razvoju tudi vse majhne industrije.

Trdno zaupanje Madžarske v končno zmago

Izjave ministra Antala — Potreba popolne izločitve židovskega vpliva iz madžarskega javnega življenja

Budimpešta, 14. nov. s. Propagandni minister Antal, ki je pred kratkim govoril na velkem zadržnem zborovanju v Nagy Uarabu, je za zahvalo omenjal zadržanje delavskih množic, ki z nezmanjšanim navdušenjem delajo in se trudijo za obrambo domovine pred boljševizmom. Pri tem naporu pa je treba, tako je opominjal minister, budno paziti, da se izločijo vsi vplivi nezaželenih elementov. Dovolj razlogov imamo, tako je pjavil minister Antal med živahnim odbravanjem zborovalcev, da lahko s polnim zaupanjem pričakujemo nadaljnji razvoj vojnih dogodkov in končno zmago. Madžarska je danes bolj kakor kdaj prej bližje velikim osnim silam, ki jim madžarski narod posveča svoja čustva nezlomljivega zaupanja in prijateljstva. Ta narod se ne bori samo za svoje narodne interese, temveč tudi za zmagoslavje velike stvari civilizacije. Minister je zaključil svoja izjavanja s pozivom vsem Madžarom, naj še bolj strnejo svoje vrste in povečajo napore, da da bo čim prej zmagalo madžarsko in zavestniško orožje.

Budimpešta, 14. nov. s. Madžarski list »Uj Magyarzag«, ki nastopa proti židovskemu elementu in proti vsem onim, ki so pod vplivom tiska, kolikor ga navdaja mednarodno židovstvo, je objavil nedavno pomemben uvodnik, v katerem pravi med drugim:

90 odstotkov vseh Madžarov sprejema vesti o trenutnem položaju v vojni; z nespremenjenim zaupanjem v zmago osnega orožja, toda proti tej ogromni večini se še vendar pojavljajo židje, ki skušajo z

vsem; sredstvi razširjati najbolj neverjetne novice, da bi omajali moralno prebivalstva. Protij tem pomagacem sovražnika je treba nastopiti z vso strogostjo. Te ljudi in sploh vse židje je treba prijaviti in ozi-gosati z žigom nesramnosti. Sedanje stanje vojne zahteva največjo čujnost in še večji napor vseh nas in zato moramo posvetiti vse sile tudi temu, da bo razdiralni in uničevalni živelj takoj in popolnoma izločen iz ostalega dela naroda.

Nemški minister Rust v Bukarešti

Bukarešta, 14. nov. s. Nemški kmetijski minister Rust je potem, ko je izkazal čast grobu Nezanega vojaka, obiskal bukareštanske kulturne ustanove, nakar ga je sprejel podpredsednik ministrskega sveta prof. Antonescu, s katerim je imel ob navzočnosti nemškega veleposlanika v Bukarešti v. Killingerja dolg razgovor.

A' tat na angleškega poveljnika v Perziji

Bangkok, 13. nov. s. Po vesteh iz Teherana je bil na vrhovnega poveljnika britanske armade na srednjem Vzhodu generala Wilsona izvršen atentat. V njegov avtomobil je bila postavljena tempirana bomba in le po naključju je general Wilson ušel smrti, ker se v trenutku eksplozije ni nahajal v avtomobilu. Izvedenih je bilo več aretacij.

Uspešni boji na vzhodu

Izjalovljeni sovjetski protinapadi na Kavkazu in v Stalingradu — Potopitev dveh velikih parnikov ob afriški obali

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 15. nov. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo naslednje vojno poročilo:

Nemške in rumunske čete so včeraj na kavkaškem ozemlju odbile močne sovražne napade.

Na mestnem področju Stalingrada so bili sovražni protinapadi odbiti. Letalstvo je uspešno podpiralo kopno vojsko z napadi na sovjetsko topništvo in letališča vzhodno od Volge.

Poljske postojanke in zbirališča sovražne vojske ob spodnjem Donu so bile napadene v strmoglavnih in nizkih poletih.

Drugod na vzhodni fronti je bilo med napadi razbitih več sovražnih bunkerjev in bojnih postojank, pri čemer so bili privedeni ujetniki in plen. Krajevni sovražni napadi ob Himenskem jezeru in ob Volhovu so se razbili ob nemški obrambi.

Bojna in strmoglavna letala so v dnevnih in nočnih napadih večkrat pogodila kolodvorc in železnice.

V Cirenaiki nudijo nemško-italijanske čete močan odpor, nespremenjenemu sovražnemu pritisku. V bojih, ki so zahtevali mnogo žrtev, so se pomaknile nadalje proti zapadu.

V borbi proti britansko-ameriški izkrcavalnemu brodogoju so nemške podmornice potopile transportni parnik »Morning Castle« z 20.107 br. reg. tonami in neko tovorno ladjo s 6.000 br. reg. tonami. Razen tega so bile s torpedi zadete 4 velike transportne ladje.

Na področju Bougieja sta bila uspešno napadena neko letališče in pristanišče. Pred Bougiejem sta bili dve veliki transportni ladji zadeti z bombami.

Neka sovražna podmornica je bila uničena z bombami.

Nemška lovška in rušilna letala so pred Tunisom sestrelila tri sovražna letala.

Veliki uspehi nemških podmornic

Berlin, 14. nov. s. Dodatno k današnjemu izrednemu poročilu o novih uspehih nemških podmornic objavlja nemško vrhovno poveljništvo še naslednje podrobnosti:

Naše podmornice so potopile dve ladji s skupno 1.000 br. reg. tonami, ki sta spadali v konvoj treh ladij in enega rušilca v spremstvu. Operacija je popolnoma uspešna kljub čujnosti sovražnih letal. Razen tega so bile na srednjem Atlantiku potopljene še tri sovražnikove ladje, ki so plule vsaka zase, in sicer 7000 tonska »New Gan-nae«, 5300 tonska »Star Point« in 6400 tonska »City of Ripone«. Na morju okrog južne Afrike je bila nap rogji proti Kapskemu mestu potopljena ladja »City of Cairo« z 8034 tonami, ki je bila naložena z železom in lesom, razen tega pa je bilo na njej tudi 125 potnikov. V istem območju je bila na progji med Kapskim mestom in Bombardom potopljena še angleška ladja »Mel-dahie« s 3799 tonami. Z njo je bil izgubljen dragocen tovar letal, ki so bila namenjena v Inčijo. Med drugimi izgubami, ki so jih povzročile podmornice sovražniku, je treba omeniti še ladjo »Examiner« s 4969 tonami in jadrnico »Star of Scotland« z 2290 tonami.

Boji madžarskih čet

Budimpešta, 14. nov. s. Honvedski generalni štab je objavil naslednje poročilo:

V preteklem tednu ni bilo v odseku, ki ga držijo madžarske čete, omembe vrednih operacij. V krajevnih spopadih patrol smo zajeli ujetnike ter zaplenili precej orožja in municije. Protiletalske baterije hova-vedov so sestrelile dve sovražni letali, tretje letalo pa je treščilo na zemljo po zaslugi nemških lovcov.

Sorazmeren mir, ki je zavladal v odseku ob Doonu, kjer so razmeščeni madžarski oddelki seveda ne pomeni, kakor poudarja jo pooblaščen vojaški krog, da bi bojno delovanje v tem odseku popolnoma počiva-

lo. Madžari utrjujejo medtem svoje postojanke in tehnični oddelki zmerom znova izpopolnjujejo posamezna utrjena mesta, da bi bila bolj sposobna za obrambo in bi nudila tudi ugodne pogoje za namestitev čet. Razdiralni oddelki stalno in po naterih rušijo sovražnikove utrdbe. V zaledju so madžarski policijski oddelki polevili številne partizane, ki jih je glad prisilil, da so prišli iz gozdov in napadli razna naselja, da bi si poiskali hrane. Razen tega je bilo ujetih tudi večje število vojakov, poleg njih pa so se Madžarom same predale cele tople boljševikov zaradi pomanjkanja živeža. Drugi partizanski oddelki, ki so skušali ovirati promet v zaledju, so bili deloma uničeni, deloma pa polovljeni.

Gospodarsko izkoriščanje zasedenih pokrajin

Berlin, 14. nov. s. »Narodno-socialistična korespondenca« opisuje v nekem članku delovanje nemških oblasti v Ukrajini. Po tem članku je bila v Krivem rogu, kakor tudi na Kerču in na donskem ozemlju obnovljena cela vrsta industrij. Donsko ozemlje ima, kakor znano, posebno bogate premogovne sklade. Glede teh premogovnikov navaja korespondenca nekatere številke o proizvodnji l. 1938. V tistem času je dobavljala donska kotlina okrog 60% vsega premoga, kar ga je potrebovala Sovjetska zveza, medtem ko so samo v Krivem rogu predelovali najmanj 5% železne rude, ki so jo potrebovali v Sovjetski zvezi. Nikopoljski revir je dobavljala okrog 40% manganove rude za sovjetsko oboroževalno industrijo. Kakor znano, je ozemlje Majkopa, ki je sedaj v nemški oblasti, dajalo znatne količine petroleja, ki so ga uporabljali zlasti za industrijske svrhe. Na tem področju so sedaj spravili v obrat nekatere rafinerije. Vsa ta naravna bogastva, podčrtava »Narodno-socialistična korespondenca«, Sovjetski zvezi sedaj primanjkujejo in so prešla v aktivno bilanco Nemčije. Proizvodnja živil, ki se sicer ne izkorišča v polnem obsegu, je že danes zadostna za potrebe zasedenih čet, ki niso več navezane na dobave iz domovine. Še letos bo mogoče v Nemčijo poslati znatne količine živil. Glede rudniške proizvodnje na drugih zasedenih ozemljih na vzhodu omenja »Narodno-socialistična korespondenca« zlasti proizvodnjo šote na ozemlju Esterije, ki jo pridobe na leto 5 milijard ton, iz katerih je mogoče pridelati okroglo milijardo ton tekočega goriva. Ker boljševiki na svojem naglem begu niso imeli časa, da bi kakor drugod radikalno uničili industrijske naprave, je bilo mogoče reorganizirati izvršiti razmeroma lahko in predvsem naglo. Mnoge industrije baltskih dežel delajo že s polno paro. Z obnovo hidroelektričnih industrij je bilo mogoče spraviti v obrat tudi vse druge tovarne, posebno kemične. Teh tovarn je okrog 200. Kar se tiče Ukrajine, poudarja »Narodno-socialistična korespondenca« končno tudi to, da se tekstilna industrija tam čimdalje bolj razvija.

Velike ovire v ameriški vojni proizvodnji

Libona, 14. nov. s. Arthur Crook razpravlja v listu »New York Times« o vprašanju zbiranja delavcev v Zedinjenih državah, ki je zanje ogromnega pomena. Pisec navaja najprej, da je od rešitve tega vprašanja odvisno delovanje vsega vojnega stroja, in navaja potem silne težave, ki jih imajo Zedinjene države, da bi si priskrbele delavce tudi za notranjo fronto. Končno pristavlja, da bodo morale najbrže poseči po pritegnitvi žensk in otrok. Crook zaključuje svoja izjavjanja s trditvijo, da se bo ves vojni aparat ustavlil, če ne bo mogoče izpolniti neodložljivih potreb po ročnem delu.

Novi hrvatski konzul v Domu Fašija

Ljubljana, 14. novembra. Davi je Zvezni tajnik v Domu Fašija sprejel novega hrvatskega konzula v spremstvu njegovega prednika, ki bo te dni zapustil Ljubljano. Hrvatski konzul je posebej obiskal Zvezno borbenih fašijev v Ljubljani, da bi tako pokazal tudi simpatije, ki vežejo oba

zavezniška naroda in ustaško gibanje, ki stoji v prijateljski državi ob strani naše Revolucije. Zvezni tajnik je v prisrčnem razgovoru pridržal pri sebi hrvatskega konzula ter razpravljaj pri tej priliki o nekaterih vprašanjih, ki se tičejo odnosov Stranke s predstavnikom prijateljskega naroda.

Martinova nedelja

Ljubljana, 14. novembra. Das, imamo prav hladno vreme, moramo biti z njim zadovoljni, je vsaj suho in nam ne prinaša toliko boleznih, kakor jih imamo občajno ob deževnih jesenih. Od Martinovega dalje je vreme uravnovešeno. Barometer se drži visoko, jutra so nekoliko meglena, dnevi sicer oblačni, vendar sveži. Najnižja temperatura je bila 11. t. m. zjutraj. V soboto zjutraj smo zabeležili 2,6° C in čez dan je živo srebro svet doseglo kmaj 4,5. V nedeljskem jutru, ki je bilo izprva nekoliko megleno, nato pa se je pričelo jasnit, je toplota beležila 2,00° C. Pridelki, so pospravljani v njiv in vrtove in se smo brali poziv, naj naši mestni kmetovalci pripravijo zemljo za pomlad. Naši rejci pa so zdaj posebno pridni v oskrbovanjem poslednjih zimskih zalog in z dobavo nastilja. Zimska sezona je v polnem razvoju. Gledaljšča in kinematografi so dobro ob-

iskani, prav zadovoljni obisk pa je zabeležila v prvem tednu tudi velika razstava štirih mladih umetnikov v Jakopičevem paviljonu. Kdor čez teden ni utegnil, si je razstavo ogledal danes. Zlasti je bil Jakopičev paviljon dobro obiskan dopoldne, ko je ob 11. uri vodil po razstavi prof. Ivan Vavpotič. Zanimanje za razstavo se narašča in je pričakovati, da bodo sklenjene tudi kupčije, saj je izbira tokrat posebno velika. Današnja Martinova nedelja je kljub vojni obdržala svoj sloves. V Ljubljani je priromal letošnji cviček, o katerem pravijo, da je imeniten in da so zavedne gostilne vse dobro obiskane. Po stari navadi so častilci Martinove gozde izkoristili tudi letošnji Martinovi nedeljo za izlete v svoje priljubljene postojanke. In če ni bilo gosti ali puranovega bedra, se je pač našel kak drug priboljšek iz kuhinje.

Avstralija preživlja težke ure

Sanghaj, v novemburu. Po radijskih oddajah in izvlečkih iz avstralskih listov si je mogoče tudi tu ustvariti jasno sliko o vzmernjenju, ki se je polastilo Avstralije zaradi silovite obnove operacij na Guadalcanaru v Salomonskem otočju, pa zaradi naraščajoče japonske letalske ofenzive proti vedno bolj južnim ciljem na otočju Fidži, na Novi Kaledoniji in drugod ter proti oporiščem v severni Avstraliji, zlasti proti napoli že porušeni mestu Townsville. Vse te akcije, v zvezi tudi z umikom poraženega ameriškega brodogojca iz melanezijskih vod, zbujaajo v Avstralskih največje zaskrbljenosti in jih silijo, da se po rožnatih utvarah severnoameriške propagande v zadnjih tednih zopet vrnejo k žalostni stvarnosti, ki bi se dala na kratko izraziti z eno samo besedo: Ogroženje Avstralije po japonskih oboroženih silah je ne le slej ko prej na dnevnem redu, temveč postaja celo od dne do dne nevarnejše. Dejstvo je, da so v Canberra, Sydneyju, Melbourne, Brisbane in Adelaide tako politiki kakor generali in javnost zares že misli, da ima Washington na razpolago vsa potrebna sredstva, na kopnem, na morju in v zraku, da bi lahko zaustavil japonsko prodiranje in morda celo pregnal Japonec s Salomonskega otočja, z Bismarckovega otočja, Nove Gvineje, Koralskega morja in melanezijskega področja sploh. Utvarjali so si v Avstraliji, da bodo Rooseveltovi admirali in generali v stanju vrniti Avstraliji njeno mirnost, zagotoviti njeno varnost in svobodo ter začeti večje operacije, ki naj bi pomenile uvod v zopetno osvojitve Filipinov, otokov Wake, Guam in Jave. Vse to pa so bile le utvare. In te utvare so se sedaj zrušile čez noč. Ponosno ameriško brodogoj, ki je bilo temeljito poraženo pri Salomonskem otočju in severno od otoka Santa Cruz, je zapustilo vojno prizorišče in se je s svojimi ostanki zateklo v pristanišča Havajskega otočja, medtem ko so ameriški vojski na Guadalcanaru prepričani odslej samim sebi in je njihova usoda že zapečatenata. Nasprotno pa postaja medtem država Vzhajajočega solca vedno bolj agresivna in nevarna. Na sto in sto letal odhaja vsak dan na najbolj drzne polete proti Avstraliji in vsem sosednim deželah, razširjajoč svoj akcijski radij vedno bolj proti jugu in proti najbolj oddaljenim sovražnim oporiščem, kakor se doslej še ni zgodilo. Vse

to ustvarja Japoncem prve idealne osnove za nadaljnje prodiranje proti jugu. Zato se ne smemo čuditi, ako naletujemo vedno bolj pogosto v avstralskih komentarjih na neprikriti strah, ki izhaja iz spoznanja, da so se Japonci brez pomišljanja pogladi v novo fazo osvajanja, razširjajoč sedaj svoje ofenzivne akcije s Salomonskega otočja tudi na Hebridsko otočje, na Novo Kaledonijo, na otočje Lojalnosti ter celo na otočje Fidži in Tongo, kar ima seveda za posledico vedno bolj učinkovito blokiranje vseh pomorskih in letalskih zvez med Ameriko in Avstralijo, tako da lahko rečemo, da je »peti kontinent« že skoro povsem odrezan od ameriškega zaledja na Pacifiku. Ako se bo to v tem tempu nadaljevalo, je pred dnevi vzmernjeno vzkljknil neki komentator sydneyskega radija, »potem se bo Avstralija spremenila v ogromen otok brez zunanjih zvez in bo na milost in nemilost prepuščenca sovražniku«. Ta krk groze je, kakor vidimo, zelo značilen za trenutni dejanski položaj na tem bojnem področju. Vsi poskusji ameriške propagande, da bi zakrila dejansko stanje stvari, ne morejo na tem prav nič spremeniti, še najmanj pa ne potolažiti Avstrancev, ki so končno spoznali svoj pravi položaj. Dejstvo je, da je avstralskih očitkov na račun ameriškega vodstva vojne od dne do dne več. Zlasti Avstralsci obsojajo, da se Amerika spušča v tvegane akcije na drugih svetovnih področjih, daleč vstran od Pacifika, čeprav ni nobenega dvoma, da so prav tam njene postojanke bolj ogrožene kakor kjerkoli drugod na svetu. Prepustili smo se Washingtonu, je pred dnevi dejal tolmač melbournskega radija, Washington pa nam to svoje zaupanje vrača sedaj s tem, da se spušča v preveč obvezne akcije v severni Afriki, medtem ko pušča Pacifik in generala Mac Arthurja brez vsake prave obrambe in primernih sredstev.

Tako vidimo, da je Amerika s svojim postopanjem popolnoma razočarala Avstrance, ki prihajajo sedaj k pravim spoznanjem in se ne strašijo odkritih zaključkov, kakršni so zgornji. Ne le, da sedaj ameriški zavezniški odkriti priznavajo ameriške poraze, temveč obenem očitajo Washingtonu, da jih pušča v najbolj usodnem trenutku na cedlu, spuščajoč se v avanture, ki mu ne morejo prinesiti nič drugega razen — novih razočaranj.

Salomonski otoki v miru in vojni

V vojnih poročilih s Tihega morja se pogosto omenjajo Salomonski otoki, kjer so Japonci izkrcali svoje sile po operacijskem načrtu, da zaokrožijo britanski dominij Avstralijo in da ji presekaajo zveze z Zedinjenimi državami Amerike. Zaradi tega so Japonci izkrcali svoje čete tudi na Novi Gvineji, ki se nahaja najbližje severnemu rtu Avstralije. Poseben geopolitičen pomen imajo Salomonski otoki v tem, da so za Avstralijo, prav tako kakor Nova Gvineja, predstava, ki zapira Korralno morje, s tem pa tudi severnozgodne avstralske obale. Na drugi strani je za geopolitični položaj Salomonskih otokov posebno važen tudi za osvajačca s severa, v tem primeru za Japonce. Zelo primerno so za oporišča vojne mornarice in zrakoplovstva ter odpirajo pot ne samo proti Novi Gvineji in Torresovemu prelivu med severnim vrhom Avstralije in Novo Gvinejo, ampak tudi proti vsej avstralski vzhodni obali, omogočajoč prodiranje naprej na vzhod proti polinezijski otoški skupini in proti Novemu Zelandu, ki leži na jugu. Salomonski otoki so na najkrajši poti med Ameriko in Avstralijo. Zato je ena in druga stran pravilno ocenila važnost otokov za vodstvo vojne. Amerikanci so ponovno izkrcali svoje moči na Guadalcanaru, poskušajoč prekrizati japonski operativni načrt. Okoli otokov in na otokih samih so se v poslednjih mesecih

spet razvile večje borbe, kajti nobena izmed vojujočih se strank noče Salomonskega otočja prepustiti drugi. Salomonski otoki spadajo v najmanj raziskana področja na naši zemlji, čeprav so samo nekaj nad 600 km oddaljeni od Nove Gvineje. Do najnovjšega časa je obratoval z njimi samo priložnostni ladijski promet. Nič več kakor 300 belcev se je razšilo po otokih kot naseljenci, trgovci in misijonarji. Pažnjo na Salomonske otoke je pritegnil šele vdor japonskih pomorskih sil in borbe, ki so so nato razvile za to otoško skupino. Salomonske otoke je odkril razmeroma zelo zgodaj španski morjeplavec Alvaro de Mendana, ki je mislil, da je to mnogo iskana zlata dežela kralja Salomona Ofir; po omenjenem kralju so dobili otoki tudi svoje ime. Kmalu nato pa so otoki kakor izginiti. Sam Mendana jih ni več našel. Šele leta 1767. jih je odkril Bougainville o priliki prvega francoskega križarjenja okoli sveta. Toda do konca 19. stoletja se zanje ni brigala nobena izmed velikih kolonialnih sil. Ležali so ob strani od običajnih plovnih poti, obkroženi z nevarnimi koralskimi grebeni; pa tudi pokrajina sama, niti domačini niso nikogar privlačevali. To se je spremenilo šele tedaj, ko se je pojavila Nemčija s svojimi kolonialnimi zahtevami v Južnem morju. Konec leta 1884. je bila

Filip Omladič

Uredništvo »Jutra« je utrpelo bridko izgubo. V soboto zvečer je postal žrtev smrtne nesreče naš dragi tovariš g. Filip Omladič, urednik »Domovine«. Smrt ga je dohitela blizu križišča Traške in Langusove ceste, ko je nekaj minut po 18. šel z doma iz Rožne doline v mesto. Dobil je nevarno rano na čelu.

O nesreči je vodja tramvaja takoj obvestil bližnjo stražnico, nakar so reševalci prepeljali nezavestnega ranjenca v Splošno bolnišnico. Zal mu zdravniki niso mogli več pomagati, ranjenec se ni več osvestil in je izdihnil ob 18.45.

Pokojnik je bil star šele 52 let, doma iz Savinjske doline, in je razvijal najmarjivnejšo delavnost. S svojim krasnim značajem si je zagotovil vs ljubezen in spoštovanje vseh, ki so ga poznali. Zapustil je vdovo, sina in hčerko ter širok krog »rodnikov«. Iskreno sočustvujemo s prizadeto družino in bomo dragemu tovarišu ohranili najčastnejši spomin!

prvič izbošana nemška zastava na Novi Gvineji in Bismarckovem arhipelagu, ki leži malo severneje. Anglija in Nemčija sta se sporazumeli tako, da je Bismarckov arhipelag in sosednje Salomonske otoke Buka, Bougainville, Choiseul in Isabel dobila Nemčija, ostanek pa Anglija. V imenu Rajha je upravljala posesti Nemška družba za Novo Gvinejo. Ko je bilo leta 1899. razdeljeno med Nemčijo in Zedinjenimi državami področje Samoa, je dobila Anglija za izenačenje sil otoka Choiseul in Lobel, meltem ko sta Buka in Bougainville ostala Nemčiji. Slednja otoka sta leta 1920. prišla pod avstralski mandat, ostali pa so britanske kronske kolonije.

V celem obsegajo Salomonski otoki 44 tisoč kv. km površine in so nekoliko večji kakor Švica. Toda otoki so široko razsutl na prostoru, ki je od severozapada do jugovzhoda dolg 1100 km, širok pa preko 400 km. Tvorijo del velikega otočnega loka, ki se razteza od Bismarckovega arhipelaga proti Novim Hebridom. Najkrajša razdalja od njih do avstralske kopnine znaša okroglo 1500 km, do Sydneyja pa je oddaljenost dvakrat tako velika. Salomoni sestojijo iz sedmih večjih in mnogih manjših otokov poleg mnogostevnih koralskih grebenov. Najpomembnejši so otoki Bougainville z okroglo 10.000 kv. km, Guadalcanar in Malaita, vsak s po 6.500 kv. km, Choiseul in Isabel s 5.850 kv. km in Bairo ali San Cristobal s 3.100 kv. km. Mnogostevlni ugasi vulkani, vroči izviri in pogosti potresi pričajo, da se zemlja tukaj še ni umirila. Na Bougainvilleu sta še dva živa vulkana Balba in Bagana. Vse otoke v določenih razdaljah obdajajo koralski grebeni, ki sicer razbijajo morske valove, toda znatno otežuje približevanje ladjam k obali. Posebno nevaren je greben Candelaria. Drugi greben, Isabela, je dolg 200 km, morje med njim in otokom istega imena pa je globoko 800 m. Temu nasproti je izredno ozka in nevarna pot med otokoma Buko in Bougainvilleom. Na nekaterih krajih je morje globoko samo 3 m. Najprometnejše pristanišče v novejšem času ima otok Tulagi, kjer se nahaja tudi radijska postaja.

Ze samo približevanje otokom dela mnoge težkoče, dežela sama pa je tudi tekoče pristopna. Do danes Evropci večine otokov še niso raziskali. Skoro povsod se obale, ki so po večini vrhovi ugasih ognjenikov, strmo dvigajo iz morja. Na Guadalcanaru dosežejo hribovi v širino 2.300 m, Balba na Bougainvilleu pa se dviga nad 3.000 m visoko.

V vlažno vročem tropskem podnebnju, ki silič onemu na Novi Gvineji, se je razrasel na otokih neprebraden pragoz, ki ga na visokih gorskih grebenih zamenjuje stepa, porasla s travo in trnjem. Domačini v bližini svojih bivaljših goje kose in sagopalme.

Beli naseljenci so do nedavnega imeli pred nezlomljivim divjaštvom domačinov velik strah. Odvratnost otoškega ljudstva nasproti belcem, ki se je povzpela do fanatične mržnje, je treba pripisati nečloveškemu postopanju Avstrancev z delavci na plantažah, zlasti v Queenslandu, ki je siličilo otolci ali lovu na sužnje. Zaradi tega niso imeli omembe vrednih uspehov niti naseljenci, niti trgovci niti misijonarji. Trgovina je bila tako slabo razvita, da ni našla prostora v statistiki.

Domačini na nekdanjem nemškem področju so čistokrvni melanezijski Papuanci, proti jugovzhodu pa se potem vse bolj kaže polinezijski značaj. So veliki in izredno močne konstitucije, večji v rokovanju z orožjem in nadvse samozavestni. Ljudozhrtva na otokih vse do danes še niso mogli iztrebiti, tembolj, ker predstavlja tudi nek način verskega obreda domačinov.

Iz Spodnje štajerske

70-letnica sadjarke in vinarke šole v Mariboru. Te dni so bili obrani poslednji grozdi po vinogradih mariborske sadjarke in vinarke šole. Letošnji trgatvi so pomagale gojenke mariborskega učiteljskega. Listi omenjajo ob tej priliki, da je ta šola letos dopolnila 70. leto svojega obstoja. Štajerska dežela ima 3 kmetijske šole, eno pri Graecu, drugo pri Admontu in tretjo v Mariboru. Slednja je bila ustanovljena 1872 in je druga po starosti na štajerskem. Neoporečno si je pridobila velike zasluge za razvoj sadjarstva in vinogradništva na Spodnjem štajerskem. Iz nje so izšli nekateri odlični strokovnjaki, ki danes delujejo v javnosti kot vzgojitelji in strokovni pisatelji. V zadnjih dveh desetletjih preteklega stoletja je spodnještajerskim vinogradom grozila velika nevarnost, ker se je pojavila trna uš, in sicer najprej na Bizelskem, S selektivo trnja pa se je posrečilo doseči obnovo. Tudi zdaj se na mariborski šoli nadaljuje raziskovanje. Pravkar preizkušajo, kako bi trto škropili brez primesi bakra. Na 36 pokusnih parcelah je letos že uspelo doseči pozitivne uspehe z novimi sredstvi. Ker je samo na Spodnjem štajerskem na tisoče hektarov vinogradov, bi se dale leto za leto prihraniti velike množine bakra. Šola ima letos 68 gojencev.

Obnovite naročnino!

SPORT

Avto in letalo med seboj Zmerno tesnejši stiki med tema modernima prevoznima sredstvom

Znani tehnični sotrudnik milanske »Gazzette dello Sport« Giovanni Canestrini je v eni zadnjih številčk napisal zanimiv članek o novih stikih, ki se v tej vojni — imeli pa bodo svoje koristne posledice tudi po njej — razvijajo med avtomobilom in letalom. Zaradi zanimivosti objavljamo glavne misli iz njegovega sestavka tudi za naše čitatelje:

Ko je stari Zeppelin na enem svojih poletov iz Nemčije v Severno Ameriko vzel v svojo obsežno gondolo tudi nov nemški avtomobil, je dogodek zbudil ogromno pozornost po svetu in splošno so mu pripisovali epohalni pomen za razvoj prevoznih zrakov, se bolj pa za razmah mednarodnih trgovskih odnosov. Takratni delavci na tem torišču so se obetali čisto nove možnosti in so že kovali načrte, koliko dragoceno tovora bodo lahko odpravili v najbolj oddaljene kraje brez zamudne poti po morju, toda ostalo je žal samo pri načrtih. Vsa nemška vztrajnost ni mogla odstraniti številnih težav, ki so se pokazale pri prevažanju tovora z zrakoplovi. To prevozno sredstvo po zraku ni bilo primerno za te sorte in gotovo je še marsikomu v spominu, kako tragično so se končali nekateri zelo drzni poskusi v tej smeri.

Vojna in njeni železni zakoni so spet spravili na dan isti problem, saj je bilo treba nestetokrat prevoziti na določene cilje naglo in varno bodisi ljudi, bodisi vojni material ali pa orožje. V treh letih vojne so bili izvršeni že nekateri neverjetni podvigi te vrste, saj letala niso prevažala po zraku samo čet. lahka orožja, municije vseh vrst, pogonskega goriva ali ranjencev, temveč tudi druge stroje, predvsem motocikle in zadnji čas tudi lahka oklopna vozila.

Nemci na primer so po zraku prepeljali v Afriko svoja mala avtomobilska vozila znanke KDF za vojsko, ki so pri marsikateri priliki odlično služila tudi v puščavi. Tudi o Američanih se sliši, da so začeli zadnji čas uporabljati letala za prevoze v vojne namene. Na najbolj prikladen letalu za take transporte so naložili nič manj kakor 12 mož s 4 motocikli in 4 koleci ali pa 8 mož skupno z majhnim izvidniškim oklopnim vozilom tipa »Jeep« in povrh tega še 75milimetrsko haubico. Omenjeno oklopno vozilo, ki je menda precej uvedeno v ameriški vojski, tehta s polno opremo skoraj eno tono in je tudi po zunanem obsegu precej nerodno in preveliko za nakladanje. V ostalem pa je znana stvar, da Američani to tehniko stalno izpopolnjujejo, saj se prav tako kakor na strani Osi dobro zavedajo, da je treba marsikaj oborožene sile uporabiti daleč od izhodiščnih točk in včasih tudi z istočasnimi operacijami za izkrcavanje.

Današnji razvoj je že tako daleč, da se nobena vojna operacija na kopnem ali združena z izkrcavanjem z morja ali iz zraka ne more zamisliti brez uporabe oklopnih vozil, kajti to orožje je medtem že postalo najvažnejše in tudi odločilno. Za svoje posrečeno izkrcavanje v Dieppu so Angliji zgradili še posebne pontone, po katerih so spravili na kopno oklopna vozila, zdaj pa se bavijo s podobnimi načrti še v drugih armadah, kjer bodo prav tako ne-

V nekaj vrstah

Bolj ko se sportniki umikajo v krite prostore, bolj bodo imeli besedo in publiko — boksalji. Od zadnjih številnih nastopov v ringu menimo tukaj zabeležiti samo naslednja dva:

Italijanska bokstarska ekipa, ki je pravkar končala gostovanje po Španiji, je po prvem manj posrečenem nastopu v Madridu šla na deske še enkrat v Barceloni, kjer je že lahko dokazala, da ji Španci še niso dorasli. Najbolj sta se postavila Peire, ki je zmagal k. o. in pa Bondavalli, ki je tudi brez težav dobil svoji točki, medtem ko je Proietti remiziral s svojim partnerjem, Palermo je bil — vsekakor po prestrogi sodbi — diskvalificiran v nastopu z znanim Ferrerjem.

Nemška amaterska bokstarska reprezentanca je v začetku tedna opravila svoj prvi mednarodni nastop proti Švici v Bernu z neoporečnim uspehom, saj je zmagala z nič manj kakor s 13:3 točkam, pri čemer pa so domačini nabrali svoje tri pike v dobro iz samih remisov.

Obenem z nastopi po dvoranah pa se po kolelarju in po sliki na prostem z naglimi koraki blizo tudi nova smučarska sezona. Načrti zanj so iz razumljivih razlogov še zelo medli, toda sem in tja že prihajajo v svet prvi glasovi o njej. Tako so v Nemčiji že izdali vse potrebne ukrepe, da bo del mladine — ali tudi starine, če hočete — lahko uganjal nekaj smučarje tudi v nastopajoči zimi, prve sklepe o sporedu letošnjih tekem pa so sprejeli tudi že pod okriljem italijanske smučarske federacije.

Z Gorenjskega

Rodbinska kronika v Kranju beleži: V oktobru so se poročili Franjo Jeraj in Marija Veselova. Ivan Baumann in Pavla Mazijeva, Friderik Steiner in Ivana Jeršičova, Engelbert Gogala in Francka Kerčeva, Vinko Zupanec in Terezija Gerničeva, Ivan Perčič in Alojzija Okeršarjeva, Emil Windschnurer in Francka Peternelova ter Jožef Kristian Viljem Winter in Lidija Eily Götzke. Rojstvo je bilo 25. umrlo pa je 7 otrok in 5 odraslih.

O mladinskih filmskih predstavah na Gorenjskem poroča gorejski tednik, da si je doslej ogledalo različne nemške mladinske filme 11.207 dečkov in deklic. V Kranju je bilo nekajkrat nad 300 obiskovalcev, na Jesenicah nekajkrat 400. Domažale pa so imele pri neki predstavi celo 512 gledalcev. Vsega skupaj je bilo doslej na Gorenjskem 59 mladinskih predstav.

V Kamniku je bilo nedavno predavanje o kontroli cen. Krajevni vodja Strasser je sklical funkcionarje Volksbunda k uradnemu zborovanju. O kontroli cen je predaval kamniški deželni svetnik, ki je opozoril gospodinje, naj nikar slepo ne plačujejo raznih potrebnih, marveč naj bodo

obhodno potrebna za vojaške operacije, ki so bolj oddaljene od izhodišč.

Vzporedno s tem pa proučujejo seveda tudi načrte, kako bi čim uspešneje prevažali z letali oklopna vozila, s čimer so si strokovnjaki belili glave že pred sedanjo vojno, vendar stvari niso vzele dovolj resno. Dandanes letajo oklopna vozila ne spade več v svet domišljije, temveč je stvarnost: izdelujejo se celo načrti za sestavo celih oklopnih oddelkov, ki bi jih prevažali po zraku ter pošiljali v borbo, predvsem pri letalskih napadih z izkrcanjem ali pa pri naglih kopnih operacijah.

Po nekaterih znanih bi se dalo sklepati, da so Rusi že izvedli številne take transporte, kjer so prevažali lahka oklopna vozila, teška 2 ali 3 tone. Pri tem pa je treba vedeti, da pri prevozu oklopnega vozila z letalom ni najbolj važna njegova teža, temveč predvsem njegov obseg. Čeprav so zdaj že v rabi ogromna letala, ki lahko vzamejo s seboj bremena do 10 ton ali še več, še vedno ni mogoče misliti na prevoz drugih oklopnih voz kakor samo lahkih, v glavnem zato, ker je treba skrbeti, da se oklopno vozilo lahko uporabi takoj, ko dospje na določeno mesto. Če bi vozilo razložili v posamezne sestavne dele, bi bil prevoz gotovo enostavnejši, toda ta način nakladanja za vojne namene ne bi prišel v poštev.

Raziskovanja in poskusi za rešitev vseh teh vprašanj — tako se zdi v splošnem — se sučejo v glavnem okrog tega, da bi se lahko prevažala vsaj 4- do 5-tonska oklopna vozila, so pa baje tudi strokovnjaki, ki se bavijo z mislijo, da bi po zraku pošiljali po svetu vozila, teška 20 ali 25 ton. Sicer pa ni nobena tajnost, da hočejo v Ameriki in morda tudi drugod graditi letala, ki bi lahko naložila do 500 ton bremena, torej prave značne ladje za prevoz materiala. Če pojde tako dalje, gotovo ni več daleč dan, ko bo tudi to vprašanje rešil izumiteljski duh človeka za svoje sedanje vojne potrebe.

Pisec članka posveča nato svoje znanje še vprašanju, kako bo treba rešiti problem nakladanja samega. Po eni verziji naj bi se ta vozila nakladala zunaj aparata, morda pa bi imeli primerne dimenzije. Velika prednost takega nakladanja bi bila, da bi bilo iztovarjanje silno preprosto, vozila pa takoj uporabna za akcije. Po drugem načinu naj bi se vozila naložila v notranjnost letala s posebnimi dvigali, ki bi jo-tom služila v obratni smeri za izkladačje. Še bolj izvirna pa je tretja misel, po kateri naj bi se vozila pričvrstila na zunanji strani letal, toda tako, da bi letalu ne bilo treba pristajati, temveč bi lahko spustilo vozila v akcijo pri samem dotiku naklada z zemljo. Ta način dostavljanja oklopnih vozil v določene kraje bi bil posebno prikladen za terene, kjer pristajajoče transportno letalo ne bi našlo prikladnega zemljišča za pristank.

Nove možnosti se odpirajo torej oklopnemu vozilu z uporabo letala, ki bo tako samo še pridobilo na hitrosti in učinkovitosti. Morda bomo doživeli prej, kakor mislimo, da se ne bodo prevažala po zraku samo oklopna vozila vseh tipov, temveč kar cele oklopne brigade, vse po zaslugi tega zmernega tesnejšega stika med avtomobilom in letalom. In ta razvoj nam bo koristil tudi po končani vojni!

Prve oficijelne prireditve v smučarskih disciplinah bodo v prvi polovici januarja najprej za mladino, glavne prvenstvene tekme pa so določene v drugo polovico februarja. Med temi bodo zavzemale posebno važno mesto zimsko-sportne prireditve mladine za vso Evropo, katerih organizacija je letos prevzela Italija in ki bodo verjetno v dnevih od 10. do 14. februarja v najlepšem zimovišču Italije, v Cortini d'Ampezzo.

Na nogometnih terenih bo življenje polagoma — vsaj izven Italije — polagoma je omejeno na nekatere že dogovorjene mednarodne nastope. Ne glede na to pa na vseh koncih in krajih pridno kujejo načrte za naprej, med katerimi so zdaj ta čas v ospredju oni, ki so si jih sestavili Hrvati. Pri zadnjem gostovanju hrvatske reprezentance v Stuttgartu so se pristojni funkcionarji iz Zagreba sporazumeli še za nekaj dobrih melisebojnih srečanj, tako tudi za novo mednarodno tekmo med obema državama, ki naj bi bila spomlad v Zagrebu. Razen tega je bil Gradinski povabilen na več tekem v Nemčiji, za to pa naj bi se nemški prvak Schalke 04 obožuje udeležil jubileja 35-letnice zagrebške Concordije.

Ko smo že v oblasti okroglega usnja, zabeležimo še to, da je italijanska nogometna federacija na zadnji seji razpravljala tudi o neodigrani prvenstveni tekmi zadnje nedelje med Ligurio in Romo, ni pa sklenila nič dokončnega, ker bo prej čakala na vse podrobne ugotovitve glede vzrokov. Odgovorena pr. tekma med Savono in Anconitano — in še nekaj drugih — je bila odrejena na četrtek, 19. t. m.

vselej točno informirane o cenah. Na ta način bodo proizvajalci sistematično vzgojeni, da se držijo predpisanih cen. Koroška deželna iz Meziške doline in Smolhoro so prišle gostovat na Gorenjsko. V Bohinju in na Bledu so priredile vaške večere, na katerih so prepevale in predvajale razne ljudske plesne. Med odmorji je pelala harmonika.

Važne arheološke izkopnine v Carigradu

Carigrad, 9. nov. s. Pri izkopavanju, ki traja že dalje časa na prostoru med cerkvijo sv. Sofije in dikalščem, so odkrili bizantinski oratoriji, posvečen sv. Evfemiji. Gre za šesterokotno stavbo, ki je obdana s prekrasnimi stebri v rdečem in zelenem mozaiku. V petih kotih stavbe je 14 slik, ki predstavljajo življenje in mučeništvo omenjene svetnice. Strokovnjaki sodijo, da izvirajo te slike na presno iz 9. stoletja. V peristilu oratorija je tudi velika slika na presno, ki predstavlja mučeništvo 40 vojakov, ki jih je obsidil na smrt cesar Licinij I. 304. Odkopane starine so važen arheološki donesek in starinoslovci pričakujejo še večjih presrečenj pri izkopavanju.

Vasco da Gama odkrije Brazilijo

Potem ko je Kristof Kolomb pred 450 leti odkril Ameriko, so se začela vrstiti številna nova in važna odkritja. Med svetovnimi potniki je po svoji podjetnosti in uspešnosti posebno zaslovel Vasco da Gama. Rodil se je 1469 v Alemteiru na Portugalskem, umrl pa je 24. decembra 1524 v Kocinu. Kralj Emanuel Veliki ga je poslal s tremi ladjami v Indijo. Vasco da Gama je 24. januarja 1498 došel do izliva Sambezijska, nato v Melindo in 20. maja v Kalikut ter se je 1499 vrnil v domovino. Leta 1502. je odrazil z novim ladjevjem, postavil je v Mozambiku in Sofali svoja oblastva ter je leta 1524. postal indijski podkralj. Ze leta 1503. je postal grof Vidigeirski. O njegovih potovanjih imamo obširno literaturo v raznih jezikih, naslednji članek pa nam pripoveduje, kako je Vasco da Gama odkril Brazilijo.

Park v mestu Para v Braziliji

Bilo je septembra 1499. Ves Portugal je bil v radosti. Kakor blisk se je po deželi širila novica, da se je Vasco da Gama vrnil v domovino. Dve dolgi leti je jadril po brežjih vodah in živa duša ni nič vedela o njegovih usodi. Ko se je vrnil, je imel še dve ladjici in 55 mornarjev. To sicer ni bilo veliko, toliko več je pa pomenilo poročilo, ki ga je prinesel s seboj in s katerim je stopil pred svojega vzvišenega gospoda portugalskega kralja Manuela Srečnega. Gama se je ponašal z uspehom, zavoljo katerega so mu lahko zavidali vsi mornarjevoči, kar jih je bilo.

Javil je svojemu kralju, da je dosegel cilj, ki so ga najmanj že sto let vneto iskali. Najboljši brodarji Portugala in Španije. Odkril je morsko pot okoli Afrike naravnost v Indijo! To ni bila malenkost. Do tistega časa so trgovino z Indijo oskrbovali Arabci po Rdečem morju in Mameluki skozi Egipt. Za drag denar so prodajali rdeče začrbe, ki so jih dovažali iz bajne Indije: žižave, kadilo, zlahatne tkanine, bisere, dravila, barvilna les. Najviše so trgovci cenili začrbe, saj so se v Evropi ljudje pušili zanje. A kdo je mogel vedeti, koliko hrani Indija še drugih zakladov, denimo ružnega zlata? Po pravici se je torej ves Portugal iskreno radoval. Bilo je podoba, kakor da so se ljudem odprla vrata v raj. Odslej bomo tržili z neizmerno bogato Indijo — pa le mi sami, prav nihče drugi! Vse dobro na Vzhodu se bodo stekale v portugalskih luhah in šele iz njih bodo našle pot do drugih narodov krščanskega sveta. Portugaleci bodo tisti, ki bodo indiskemu blagu določali cene — tu, in cene ne bodo skromne. Meli so si ruke. Kralj Manuel je že vedel, zakaj je Vasco da Gama podelil plemiški stan in povrh še naslov admirala Indije.

Portugaleci so vedeli, da se bo treba žuriti. Nikar ne dajmo drugim, da izlede čudežno pot do zlate jame! Nikakršnih tekmecev ni treba. Kralj Manuel je odredil, naj se na državne stroške opremi brodogojstvo 13 ladij. Kakor so morale te ladje biti najboljše izmed vseh v portugalski mornarici, enako so po kraljevi želji odbrali za posadko najspodobnejše moške iz vrst domačih brodarjev. 1500 so jih zbrali — samih prostovoljcev. Ker je bil Vasco da Gama potreben počitka, je kralj določil za poveljnika Pedra Alvareza Cabrala iz plemenite domače družine. Dne 9. marca leta 1500. je ponosno brodogojstvo odplulo iz hibernske luka. Plul je vzdolž afriške obale

Narodno gledališče

DRAMA

Ponedeljek, 16. novembra: zaprto
Torek, 17. novembra: ob 16.30: Večno mlada Saŕena, Red A
Sreda, 18. novembra: ob 16.30: Deseti brat, Red B

OPERA

Ponedeljek, 16. novembra: zaprto
Torek, 17. novembra: zaprto
Sreda, 18. novembra: ob 16.: Gasparone, Red Sreda
Četrtek, 19. novembra: ob 16.: Don Paŕquale, Red A
Petek, 20. novembra: zaprto (generalka)
Sobota, 21. novembra: ob 16.: Slepa miš, Premiera, Red Premierski

K. Millčeker: »Gasparone«. Opereta v treh dejanjih. Osebe: guverner — Anžlovar, grofica Carlotta — Ivančičeva, župan Nasone — Zupan, Sindulfo, njegov sin — Rus, Ermilno — Sladoljev, Benozzo, krčmar — M. Sancin, Scra, spletnica — Barbiceva, Massaccio — E. Sancin, Luigi — Planecki, Tonio — Marenk, častnik — Jelnikar, sluga — Simončič. Dirigent in zborovodja: R. Simoniti, režiser in koreograf: Ing. P. Golovin. Solo pešajo: Eravničarjeva, Japljeva, Kurbos in Pogačar.

KAKRŠNO VPRAŠANJE...
— Kaj moraš res ves dan držati cigareto v ustih?
— Kje naj bi jo pa držal?

NI UTEGNIL
Janežek pride domov ves blaten.
— Kaj si pa zopet počel, da si tak? —
vzklikne mati.
— V blato sem padel.
— In kar v novih hlačah?
— Da. Nisem utegnul sleči jih.

POZNA GA
— Če si hotel bratci žogo, zakaj me pa nisi poprej vprašal, da-li smeš?
— Prav zato ne, papa.

daljnji plovi dognal, da je dežela v neposredni zvezi s celino, ki so jo bili Španci odkrili na severu. Pinzon je tedaj izgubil dve ladjici in s tem večji del premoženja. Nikoli več si ni opomogel. A tudi rojakom njegova odkritja ob Amazonki niso nič koristila. Portugaleci so se namreč sklicevali na razsodbo papeža Aleksandra VI. iz leta 1493. in na dopolnilno portugalsko-špansko pogodbo iz leta 1494. Španci so morali odnehati. Iz histin je bilo namreč jasno razbrati, da pripada Portugalcem novoodkriti svet vzhodno od meridiana, ki poteka 370 milj zapadno od Kapverških otokov; kar je zapadno od te črte, bodi španska last.

Iz dežele sv. Križa so ladje dovažale svojevrsten les. Bile so veje in grče nekega

drevesa. Kakor človeška roka, obo kakor stegno so bile veje debele. Skorja je bila rjava, če si pa vejo prelomiš, se je prikazalo živordeče jedro. Kdor je imel nekaj fantazije, si je lahko domišljeval, da vidi pred seboj ogromne krvave žile. Ljudje so kaj kmalu dognali, da se da iz lesa črpati uporabno barvilo. Vedno več je prihajalo tega barvilnega lesa v Evropo. Kdor je les zagledal, ga je prevzela njegova živa barva. Marsikomu se je izvil vzklík: »Saj to je žerjavica!« Na Pirenejskem polotoku se rabi za žareče ogilje izraz brasa, oziroma brazil. Tako je sčasoma nastala med ljudmi navada, da so govorili o »palo brazil« ali »pao do brazil«, kar pomeni toliko kakor »les žarečega ogilja«. Brž je označba preskočila še na deželo, od koder je ta brazilka izvirala. Ime Terra da Santa Cruz je zapadlo pozabljenju, namesto tega pozna ves svet že štiri sto let — Braziljo.

ene samice z več samci. Govnjač (hrošč, ki živi na gnoju) je monogam. Z neizmerno potrpežljivostjo potiska iz govna zviti kopicček po gnojnem kupu navzgor do svojega domovanja in če mu kdo pri tem pomaga, se lahko zaneseta. Da je to samica, njegova žena. Z njo živi v sezonskem, ali če hočete v trajnem zakonu; kakaj sezona in življenje sta zanj kakor pri večini žuželk identična pojma.

Kadar romajo lososi

Med ribami; slovi po sezonskem zakonu tudi losos. V drstnem času, kadar se prične seloveča selitev lososov in jamejo spolno zrele živali, romati iz morja po rekah navzgor, kakor bi jih vlekla čarobna vez v kraje njihovega rojstva, in ko naposled ob neverjetnih naporih dosežejo svoj smoter. S samica izbere samca ter jame ob njegovi zaščiti odlagati ikre, ki jih po tle samice oblije s svojimi semenski celicami. Noben drug samec se ne sme približati tej dvojici Nobenega tekmeča ne trpita in le, če se vjame samec v ribičevo mrežo, si poišče samica, mslječ na bodočnost svojih mladičev drugega samca. Ki mora skrbeti za jajčeca Med skrivnostmi življenja lososov je ploditev posebno poglavje. A vsakega gre tu za monogamijo za sezonski zakon in največkrat za dosmrtno veljavo, zakaj je majhnemu številu lososov se posreči, da se po drstenju vrnejo v morje in nabere novih moči za novo potovanje in novo ploditveno dobo. Samo novemu pokolenju je tu usojeno. Roparice s v vsaki dobi parjenja zbirajo soproge Med tem časom navadno obstoji monogamija; lev in jaguar, lisica in volk žive med to dobo v dvojicah in oče pomaga braniti zarod ter ga preskrbljati s hrano.

Sezonski harem

Zelo pogosta oblika živalskega zakona je sezonski harem. Kadar pride čas in razbesni živali s spolnim nagonom, se moški jelen pridruži krdelu samic, po šest, po deset ali celo dvanajst mu jih je podložnih. Vsakega drugega jelena prežene v ogorčenem boju, ki gre na življenje in smrt in ki zamoti obdava tako zelo, da se včasih nepoklicani tretji okoristi; s priliko in opravi tisto, česar nasprotnika v svojem gnevnu ne utegne. Kadar je boj odločen, postane zmagovalec za ves čas gonje edini gospodar harema, nato pa, ko si je ohladil kri in je doba pesmi minila, prepušči samice usodi. Včasih ostanejo matere skupaj, včasih gredo svoja pota, dokler se leto ne obnovi.

V trajnem zakonu

Najzanimivejši pa je seveda trajni zakon. V tem primeru je primerjava med človekom in živaljo precej upravičena. Mnogo živali, ki žive vse življenje v trajnem in zvestem zakonu; isti samec z isto samico, ločena od ostalih soplemenjakov, samozavestna in ponosna. Tak je na primer vran in nekatere roparice, ki ostanejo tudi v hudi zimi doma in si ne izbere toplejših krajev. Druge ptice, kakor denimo jezebec, žive prav tako monogamno, toda sila kola lomí in v hudem mrazu se dvojice oklenejo druga druge in žive v veliki rodinski skupnosti. Tudi med pticami, ki se jeseni selijo v toplejše kraje, jih je nekaj vrst, ki ostanejo tudi v jatah v zakonski skupnosti, zveste v ljubezni do smrti. Dokazano je, da žive ptice-roparice, krokar, žerjav in štorljka, divja gos in priba, labud in krivokljun in še mnogo drugih ptic do smrti v monogamskem zakonu; je smrt pretrga vez teh dvojic in vdovec si potlej poišče novo samico ali obratno. Morda največjo zakonsko ljubezen v živalstvu najdemo pri papigah. Njuna ljubezen je neskončna in ne pozna nezvestobe. Največja pa je seveda za dobo parjenja. Tističkar sedita samec in samica tesno drug ob drugem in se ne zapuščata. Po tedne in tedne si iščeta primernega prostora za gnezdo, po tedne in tedne si ga potlej gradita.

Gorile in šimpanzi

Se zanimivejši utegnejo biti trajni monogamski zakoni pri onih živalih, ki žive skupaj v tropah. Semkaj štejemo gorile. Raziskovalci, ki jih navaja Brehm, trdijo sicer, da žive gorile kakor večina gozdnih živali vsevprek ne gleda na spol. Toda novejša opazovanja so dognala, da žive gorile v svoji tropi monogamo, da je samec svoji samici zelo vdan, da gradi gnezdo in skrbi za mladiče. Zato dobimo gorile vselej v dvojicah in sem pa tja srečamo kakega starega samca, ki hodi svoja samotna pota. Morda je že prestar, morda je pa izgubil svojo rodbino, ali pa ga je — zanimivo: psihoanalitiški se radi sklicujejo na gorilo, kadar obravnavajo Edipov kompleks — njegov sin pregnal iz rodbine in potem sam zavzel njegovo mesto. Teh samotarjev se boje tako črnci kakor beli lovci, ki vsi poznajo njihovo hudobnost. Slone utegnejo biti prilike pri šimpanzih. Tudi golobi, ki se umejo tako ljubko kličunkati, žive v monogamem zakonu in ljubezni. Toda samec vzlic temu rad včasih pokuka k sosedu in če kdo od dvojice pogine, se samec hitreje potolaži od nje.

STANOVANJE V REDU

— Vaš mož je torej držal stanovanje v redu, ko ste bili na počitnicah. Ali ga je to zelo veselilo?
— Pravi, da ga je, samo papiga se je ta čas naučila strašno preklinjati.

Zakonska zvestoba v živalskem svetu

Oni, ki se ogrevajo za mnogoženstvo, najdejo prav tako kakor oni, ki jim je ideal monogamija, opore za svoje nazore v narodi, v oni narodi, ki nudi vsega, torej tudi dokazov za problematične teorije. Živalski svet ima vse polno primerov mnogoženstva in enoženstva: petelin, ki stopica oholo kakor paša v svojem kokošem harem, golob, ki je sicer zvest, ki pa sčasom vendarle dovoli skok v stran, lisjak in lev, ki sta zvesta zakonska moža — vsi ti so zgolj markantni zastopniki različnih smeri in razlika med človekom in živaljo v tem pogledu ni baš velika. Očitek živalskega nasproti onemu, ki ne ravna tako, kakor nekemu prijia, je potemtakem neutemeljen, zakaj v živalstvu najdemo primerov za vse.

Enodnevna ljubezen

Vobče lahko rečemo, da je promiskuiteta, kakor to imenujemo, ona znana skupnost spolov, ki jo opažamo tudi pri živalih, na primer celo pri domačih živalih, pravilo ali norma. Ta norma je predvsem upravičena pri onih živalih, ki žive same zase in se ne združujejo v skupine ali črede. Te živali so v večini; skoro vse nižje živali same zase, vedno same in samotne, čeprav jih včasih srečamo v skupinah, kakor na primer nekatere žuželke. Na znotraj si ostanejo med seboj tuje, ničesar nimajo, kar bi jih družilo.

Pri teh živalih je akt oplodjenja, če je za to vobče potrebno sožitje samca in samice — znano je, da pri mnogih ribah samci in samice za razpolodbo potrebne celice kratkoma odlože v vodu; in se oplodjenje vrši daleč od roditeljev — prepuščen naključju, ki mu je zakon (brak) tudi v najprimitivnejši obliki pač docela neznan. Srečanje dveh muh ali dveh hroščev potече brez siehne poezije, akt se izvri zgolj po zapovedi instinkta, z avtomatiko, ki je lastna bistvu teh organizmov. Vsekako bolj zanimivo so v tem pogledu nekatere žuželke kakor na primer muhe enodnevnice, ki poznajo eno edno ljubezen, enega edinega moža, ne morda iz zvestobe, nego pač zato, ker je življenje kratko in jedva zadostuje za nekaj ur sonca, in ki potem poginejo, ko so opravile najvažnejši akt: ko so si zagotovile potomstvo. Med samotarji je najbolj znana kukavčica in seveda je tudi pri njej izbi-

Vetrnjaki med ptiči

Zanimivo je početje netopirjev, najkuri-oznejših med sesalci. Netopirji žive v družbi, toda ljubosumnosti ne poznajo. Brehm zatrjuje, da se samci in samice pri parjenju ločijo, da se samice zatečejo v kako votlo drevo, kjer si uredijo svoje domovanje, kamor samci nimajo pristopa. Zelo družaben ptič, ki pa takisto noče živeti v zakonski skupnosti je ameriški kravar, ki ima podobno lastnost kakor kukavica: tudi on rad osreči tuja gnezda s svojimi jajci. Divji petelin in ruševci se ravna po zgledu mnogih samcev drugih vrst: za dobe bresta se neverjetno razgrejeta, post festum pa samco hitro ostavita. Mnogo drugih v družbi žvehi živali, kakor fazan, divji zajec in prepelica uživajo erfak sloves. Morda pa jim delamo krivico, kakor smo dolgo mislili, da je v ljubezni vetrnjaška, a se je izkazalo, da živi monogamo, seveda najbrž ne stalno, nego samo za dobo parjenja, ki traja nekaj tednov.

Pri mnogih živalih so odnošaji med samcem in samico taki, da bi lahko govorili o nekakem zakonu. Pri tem pa moramo razlikovati med sezonskim zakonom, ki ga skleneta samo za čas parjenja, in med trajnim zakonom. Pri onih kakor tudi pri teh opažamo vse tri možnosti zakona: monogamijo, to je sožitje enega samca z eno samico, in obe obliki poligamije: zakonsko sožitje enega samca z več samicami; in

Moja abrahamovina

Saj vedno sem le drugim prepeval, jih častil — za danes pa bom enkrat sam sebe tu slavil: v zelenem Mestnem logu imam svoj skromni dom, kjer Abrahama danes na skrivnem srečal bom.

Ob priliki tej lepi bilanco naredim kako in kaj na svetu okroglem jaz živim: sem staršem svojim delal preglednice, skrbi, ker mlad študent po svoje le misli in živi.

Države sem prevandral različne križemsvet, v teatnih tam prepeval sem dolgo vrsto let, prepeval sem visoko — imam tenorski ton, slovenske pesmi snemal sem še za gramofon.

Domače naše filme v Ljubljani sem vrtil — zaljubljen sem se večkrat in vince rad sem pil. Revije lepe modne prijelal sem povsod, naslov konferansjeja prišel mi je od tod.

Pred mikrofonom v radiu sem prav pogosto pel, kjer za veselo ure sem vedno se zavzel — na veselejmu tudi sem vodil variete, po kabarejih včasih zabaval sem gospé.

Na Rabu vsa poletja, ko polno je ljudi, osebno sem jim kazal, kako naj se živi: — iz javnosti potegnil sem se sedaj nazaj — me vprašate mogoče: zakaj pa to, zakaj?

Zato ker danes časi so taki pač prišli, da človek orje, štiha, krompir, f. žol sad; — zdaj kožo svojo molzem, da mleka kaj imam — prav dragemu praščku v svinjak koruze dam.

Mogoče boste danes vprašali mene Vi, če starega se čutim, če imam že hladno kri — dekleta mlada ljubim še vedno prav gorko in staro vino cenim, če zlahatno je močno.

Najbrže danes mene nihče ne bo slavil, zato na svoje zdrave ga danes sam bom pil — in kadar stoto leto ves zdrav učakal bom, takrat pa vse Slovence povabil bom na dom!

Napisano za 19. t. m.

Mirko Jelščin

Za bodočo vzgojo ljudstva

Članek »Sodobnik«, objavljen pretekli ponedeljek, izpopolnjuje avtor gosp. Sergej Nikolajevič Kun z naslednjimi smernicami:

Če je res, da je interes odločilen faktor v intenzivnosti produkcije, v blagostanju družbe, v osebnosti človekovi, potem je v reguliranju interesa človekovega rešitev problema. Za vsakega človeka je značilen in značilen ta kompleks interesov, ki ga vodi koz življenje. Kompleks interesov, ki ležijo v človeku, je rezultat njegovih duševnih navad. Zato je po reguliranju duševnih navad v človeku mogoče regulirati njegove interese in s tem dvigniti delavnost egoističnih in samoljubnih duševnih navad, potem dobimo človeka sedanosti. Če pa bomo vzgajali v ljudeh primat duševnih navad neposrednega interesa do dela, potem se bomo približali idealu človeške delavnosti, na podlagi neposrednega interesa, — delavnosti genija.

Seveda so si posameznik in narod in človeštvo zainteresirani na tem, da bi se vzgajal v človeku neposredni interes do dela.

Posameznik je zainteresiran na tem zato, ker tu leži njegova sreča. In kaj je sreča? Sreča je stanje, ko človek realizira svoje želje. Vsaka želja pa je tako tesno povezana z interesom, da je sreča v samem uživanju interesa.

Narod in človeštvo sta zainteresirana na tem zato, ker bi se na ta način neizmerno dvignila produkcija dela v množičnosti; in kakovosti in s tem bi bila človeška družba najboljše zasigurana v svojem obstoju in razvoju.

Torej v vzgoji človeka je težiče tega vprašanja. Kako vzgajati? Kaj je vzgoja? Razumsko poseganje v proces razvoja živega bitja z namenom, da se z zatiranjem enih lastnosti in pospeševanja drugih doseže zaželjeni kompleks lastnosti živega bitja. Kako vzgajati? Seveda, treba je, da se vzgaja človek na novem temelju. Ne v interesu do osebnega uspeha, ampak v interesu do samega dela. Naj sta egoizem in samoljubje le zdrava sopoltnika živega bitja do dela, ne pa odločilna činitelja osebnega uspeha. Osební uspeh se priloži kot brezplačna priloga brezkoristnega delovanja in bo tem večji, čim večji bo neposredni interes do dela.

Sredstva k temu.

Kakor danes vse priznava v človeku za zdravo primat egoizma in samoljubja, tako mora v bodočnosti biti priznan primat neposrednega interesa do dela.

Družina in šola, družba in gledališče, knjige in časopisi, kino, vse, vse mora govoriti človeku o edino vrednem v človeku — o neposrednem interesu do dela.

Toda prvi pospeševatelj teh idej mora biti šola, nižja, srednja in višja, kjer morata biti vpeljana dva predmeta:

Prvi — analiza pomena dela v vseh njegovih oblikah.

Drugi — analiza posameznega gojenca, njegovih duševnih nagnjenj in njegovih duševnih zmognosti. Pomoč pri izbiri dela ali poklica.

I. Analiza pomena dela:

V vsaki stopnji šole bodisi nižji, srednji ali višji se mora gledati na raven duševnega razvoja gojencev prilagoditi program pouka ali predavanja vsaki vrsti dela za človeka. Klasifikacija dela v vseh njegovih oblikah. Analiza vsake vrste dela:

1. kak pomen ima določena vrsta dela za človeka, njegovi plusi in minusi v samem procesu, njegova verjetna zboljšanja, kaj vse bi se bilo treba razviti, v kakšni meri bi se dalo napredovati;

2. kakšne sposobnosti in lastnosti (telesne in duševne) zahteva določeno delo od človeka.

II. Analiza posameznika, telesna in duševna:

1. analiza duševnih nagnjenj;
2. analiza duševnih in telesnih zmognosti;

3. pomoč v izbiri dela ali poklica.

Na pomoč temu delu mora seveda priti univerza s svojimi specialisti, ki bi pripomogli ustvariti tip novega pedagoga. Razpisani bi morali biti dve katedri: 1. analiza dela in 2. analiza posameznika.

Sijajna bodočnost in nepregledna obzorja se odpirajo človeštvu na tem novem področju.

Važno je najti bolezen in prvo pomoč, vse drugo bo prinesel čas.

Država, ki bo reformirala narodno vzgojo na tem načelu, bo postala prva in najnaprednejša voditeljica vseh drugih.

»Kaj naj podarimo stricu za god?«
»Morda kakšno knjigo.«
»Ne, ne — saj že ima eno!«

Raziskovanje v večni borbi s sleparstvom

Izpregovorili smo v Ponedeljskem »Jutru« o raziskovanjih raznih skrivnostnih pojavov in o boju raziskovalcev s sleparji. Naslednja izvajanja Camillea Flammariona naj bodo v izpopolnitve.

Ne da bi se dalje spuščal v podrobnosti, nadaljuje Flammarion svoja bridska spoznanja, naj samo opomnim, da sem bil pogosto preseljen od nefinih, nepoštenih in lažnih medijev. Zato se tudi pri potkusch z Evzapijo Paladino nisem mogel otresti mrkglečnosti, dvoma in nejevolje. Pogoji potkusch so navadno tako zamotani, da nas je prav lahko preslepiti. Učenjaki se morda dajo najlaže varati, prav zato, ker so znanstvena opazovanja in potkusch vedno pošteni in ker naravi lahko mirno zapremo: ona nas ne oslepri, pa naj že gre za zvezdo ali kemičen molekul. Znanstveniki smo navajeni, da dejstva prikazemo tako, kakršna se nam vidijo.

Cvetke iz »onostranstva«

Tako — to je samo uvod k omenjenemu poglavju z obsežnim naslovom. O čem učenjak nadalje pripoveduje? Podrobno nam opisuje, kako je sloveči medij Evzapija Paladino nekajkrat potegnila njega in vso njegovo družbo in kako jo je razkrinkal. S pomočjo dolgega lasu, ki si ga je sprtno in naglo strgala iz lasišča, je pripravila pisemsko tehniko, da se je pri gibih njenih rok vdala, kakor če bi nanjo vrgel pisemski zavoj v teži 35 do 40 gramov. No, Evzapija je slepila samo nadzorujočo družbo na ta način, da se je kratko odtegnila nadzorstvu. Ni se pa posluževala kakih strojev ali aparatov kakor številni drugi. Flammarion pravi, da bi lahko našel na stotine sleparji, ki jih je v teku leta sam opazoval. Med drugim navaja: — Princesa Karadija mi je v maju 1901 predstavila nemški poklenci medij gospo Anro Rothe, čije posebnost je bila ta, da je pri belem dnevu spravljala cvetice v dobro zaklenjen salon. Privedil sem sejo v svojem pariškem stanovanju. Res so se pojavili šepki vseh velikosti, toda prihajali so vedno z nasprotne strani, kakor sta nam gospa Rothe in njen impresario Maks Jentsch velela gledati. Bil sem brž prepričan, da gre za sleparjo. Ker pa za taka posedevanja nisem imel časa, sem naprosil gospoda Cailla, naj kolikor mogoče pogosto prisostvuje sestankom, ki so se vršili po

pariških salonih. Moj poročevalec je pristal in se je udeležil nekakega takega sestanka. Vsedel se je nekoliko bolj vzadaj in je lahko razločno opazoval, kako je cvetlični medij sprtno segal z eno roko pod krilo in metal po salonu šopke. Videl je tudi kako si je medij potegnul pomaranče izza pasu, in je lahko ugotovil, da so sadeži topli. Sleparija je bila dokazana in prisotni so bili tako ogorčeni, da so medij ozmerjali. Bila je napovedana še ena seja v mojem salonu. Toda gospa Rothe in oba njena pomočnika so že zjutraj odpotovali in izginiti. Naslednje leto je bila Anna Rothe po nekem slepilnem sestanku aretirana v Berlinu in zaradi sleparije obsojena na leto dni ječe.

Sleparska Angelika

Pri trinajstletnem dekletu Angeliki Cottonovi v vasi Bouvignyju so se pokazali nenavadni pojavi: če se je dotaknila predmetov, so se srčito odbili. Ob njeni navzočnosti se je premikalo pohištvo. Baj je tudi plamen sveče začel položno goriti, če je približala roko; kakor da bi kdo stalno pihal v plamenček. Rekli so, da je Angelika električno deklica. Raznovrstni zdravniki so jo obiskovali in govornice so šle o njej, da zmore naravnost čudežno silo. Flammarionov prijatelj Babinet, ki je bil v komisiji, ko so dekle prepeljali v Pariz, pa pripoveduje, kako je bilo na odločilni seji. Še preden se je seja začela, je bajje Angelika v jedilnici zgolj s svojo voljo prevrnila težko mizo, da se je razbilo vse posodje s steklenicami vred. Toda njeni ljudje se niso pritoževali ne zaradi izgube, ne zaradi posode, ne zaradi slabega kosila. Pri sestanku so polni dve uri čakali, da bi se kaj zgodilo. Družba je že popustila v pozornosti in se razgovarjala o različnih rečeh, ko se je nenadno zgodil Angelikin čudež: spet se je prevrnila miza. Bilo je mnogo začudenja in odobravanja. Menili so, da je to šele pričetek velikih potkuschov. Toda neki stari, mrkogledi gospod, ki je takisto pripadal komisiji in je prežal na dekle kakor lisjak na jerebico, je odločno izjavil, da je videl, kako je

Angelika z nenadnim močnim sunkom odbila s kolenom mizo pred seboj. Sklepal je, da je zapustil napor, potreben, da prevrne težko kuhinjsko mizo, gotovo močne sledovke na kolenu. Pogledali so, bilo je res tako. Koleni je bilo hudo prizadeto... To je bil konec žalostne zgodbe. Nekoliko omejena in vendar dovolj prekanjena Angelika je ravno s svojim mirnim zadizanjem precej dolgo slepila prav sloveče zdravnike in raziskovalce.

»Išči in našel boš!«

Lahko bi našeli še vrsto takih primerov, zlasti tudi iz novejših dobe. S tem pa nikakor nečemo zanikati, da nas ne bi obdajale še mnoge skrivnosti, ki jih je treba raziskati. »Quaere et invenies!« — Išči in našel boš! — je staro vodilno geslo raziskovalcev. V egiptski davnini je bil navdom v svetlične boginje Izide vklesan sloveči napis: »Jaz sem vse, kar je bilo, kar je in kar bo, in še noben človek ni dvignil pajčolana z mene!« Modernim raziskovalcem, pravi Flammarion, se priroda ne kaže na ta način. Pod besedo »priroda« pojmujejo skupno vse zamotane skrivnosti vesoljstva. Čvrsto in neomahljivo se znanstveniki prizadevajo, da prodro v globino te in take prirode, da spoznajo, kaj je bila, in da sprevidijo kaj še bo z njo. Ze marsikateri pajčolan so dvignili in s siehernim razkritim pajčolanom se obraz prirode kaže še lepši, dostojanstvenejši, še čudovitejši. Sloveča je Shakespearjeva beseda, ki nam jo govori po svojem najslavnnejšem in najbolj tragičnem junaku Hamletu: »So reči med nebom in zemljo, o katerih vsa šolska učenost ni ni sanja...« Da, gotovo je še premnogo skrivnosti, toda nikakor ne za navadno igrčkanje s spiritalističnimi mizicami, z razvnanjanjem domišljije in uničevanjem zdravih živcev. Pa najsi bi tudi bila resnica, da nas obdajajo bitja, o katerih nam govori Paracelsus in Goethe, bi vendar bilo vse to zgolj prirodno in nič neprodirnega: vse, kar je z nami, je v prirodi kajti priroda obsega vse. Ničesar ni nadnaravnega. Dolžnost znanosti je, da vse to raziskuje in pojasnjuje. Kdor pa se brez resnih znanstvenih namenov ukvarja s tako imenovanimi okultnimi pojavi brezplodno zapravlja čas, živce in najbrž tudi denar.

Kako je zrasel Murmansk

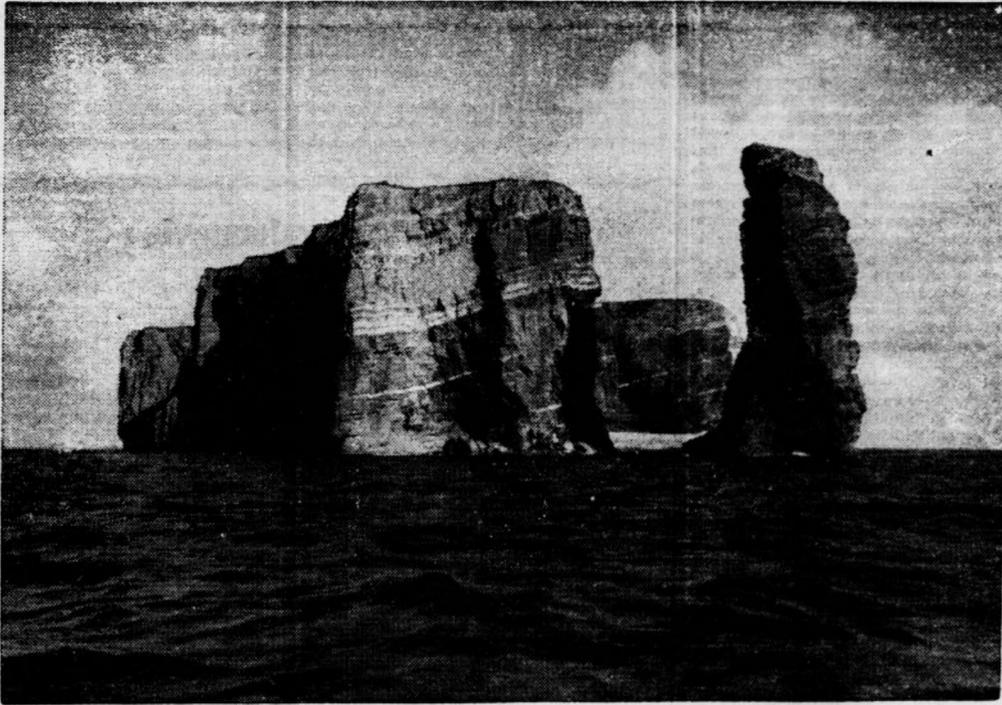
Vojna poročila zadnji čas spet večkrat omenjajo Murmansk, važno pristanišče daleč na severu. Listi iznova podčrtavajo njegov pomen in opisujejo njegov razvoj v zadnjih dveh desetletjih. Ko so bili v prvi svetovni vojni Petrograd in baltska pristanišča blokirani od nemške vojne mornarice ter je caristična Rusija nujno potrebovala pomoči takratnih svojih zaveznikov, je nastal načrt, da bi severno pristanišče Romanov v zalivu Kola, ki je zavoljo zalivskega toka vse leto brez ledu, izgradili

za uvozno luko in jo zvezali po železnici s Petrogradom. Novo pristanišče so začeli urejati nekoliko severneje od bivše ribiške naselbine Romanova. Isti čas z izgradnjo mesta in pristanišča so podaljšali železnico od Petrograda do Petrozavodska tja gora na sever.

Nekdanje ribiško selišče Romanov

Ko so baltske obrobne države po oktobrski revoluciji 1917 dosegle svobodo, so Sovjeti izgubili pristanišča teh dežel. Iz

guba jih je pripravila do tega, da so obrnili svojo pozornost predvsem k novemu pristanišču na severu. Spoznali so veliki pomen tega nikoli zamrznega pristanišča, saj je drugo prav tako pomembno severno pristanišče Arhangelsk svobodno samo v poletnih mesecih. Da bi z imenom Romanov zabrisali spomin na bivšo dinastijo, so novo mesto prekrstili v Murmansk. Mesto, ki šteje danes četr milijona prebivalcev, je prav naglo raslo. Ker ni bilo dosti prostovoljcev, ki bi se bili voljno selili na

Divji skalnati orjaki na daljnem severu

Alenka:

Obisk

Gospodična Milica je stala pred zrcalom. Urejala si je pričesko. Manjkalo ji je še mnogo kaj. Tako na primer: ustnice so še pogrešale rdečila, po obleki se ni razlegal prijazni vonj dišave, nožice še niso tičale v mičnih salonarjih. Na obrazu gospodične Milice je vladal večni smehljaj. Govorila je sama s seboj: »Zanj moram biti lepa. Boge ve, kam me bo peljal: morda v kavarno, morda v kino, v gledališče? Prav zato se moram požuiri, sicer utegne biti prepozno.«

Pozvonilo je. Mlada služkinja je vstopila. »Gospodična, neka dama hoče govoriti z vami.«

»Kaj želi? V tem času ne utegnem. Reci ji, da me ni doma. Naj pride drugič.«

»Toda, gospodična, ne zamerite, jaz sem ji že povedala, da ste doma. Zdaj jo ne morem kar tako odpraviti.«

»Kdo vendar je? Kakšna je? Je lepša, kakor jaz? Recite ji, da ne utegnem, enostavno ne utegnem! Čakajte, ali pa ji recite, naj le vstopi. Nekaj trenutkov že še utegnem. Saj me bo počakal.«

Vrata so se odprla in nepoznana dama je vstopila. Bila je lepa, lepša ko Milica. Elegantna nič manj, Milica si ni mogla kaj, da ne bi dame prijazno ogovorila.

»Gospodična, ali gospa, ne vem...«

»Da, da, kar gospodična, dokler imam še to čast,« ji je prijazno odgovorila Milica.

»Torej gospodična — neke sva se že videli, toda ne spomnim se, kje — prišla sem k vam, da vam ponudim lepe tenične nogavice, ali morda svilene trakove za spodnje krilce, ali kaj podobnega. Neka gospa mi vas je priporočila, in gotova sem, da bova našli kaj za vas.«

Pričela je razlagati lepe stvari vseh barv, tako da Milici ni dalo srce, da bi se oddaljila in pustila vse v nemar.

»Ah, koliko veljajo te lepe nogavice? Zares lepa barva.«

»Nič več, kakor 30 lir. Želite morda počakati nekoliko dni, dobim večjo izbero, danes si nisem upala prinesiti vsega s seboj.«

»Prav. Danes vzamem ta par, drugič pa morda še lepšega in boljšega.«

Vsa vesela zavije nogavice v papir in jih položi v predal. Odpre mično denarnico in odšteje gospo denar. Toda dama ne miruje. »Kaj pa trakovi — vas ti ne zanimajo?«

»Oh, da popolnoma sem pozabila, tako so me očarale nogavice. Čakajte, prinesem svoje perilo in pogledali bova, kakšna barva bi pristojala.«

Že je izginila skoz vrata sosedne sobe in se kmalu vrnila z kupom pisanege perila. Temu krilcu se je prilagala rumena barva. Hlačkam nežno rožasta, spalnici srajci svetlo modra in lepi svileni bluzi zelena.

Vse to je gospodična pokupila. Ko je že hotela pospraviti svojo kramo, se domislil, da je tuči elastika kje že popustila. Tudi

te robe ni primanjkovalo lepi ženi. Milica je izbrala vse vrste: tanko, okroglo, svilenato in navadno, široko. Nepoznani dami se je obisk izplačal. Ni vedela, da bo toliko zaslužila. Ko bi imela še več, bi še več ponudila.

Milica je ukazala služkinji, da postreže dami s čajem in pecivom. Ko sta sreball čaj, se oglasila velika, stenska ura in odbije šesto. Tedaj se gospodični Milici obraz zresni. Pogleda na svojo malo, ročno urico in vidi, da je velika ura ni varala.

»Šest! Zmenjena sem bila ob pol šestih. Cele pol ure prepozno, in cele pol ure sem se zamudila s temi malenkostmi. Tudi, če se požurim, pridem najmanj uro prepozno. Hu, kakšna užaljenost bo! Toda ni pomola.«

Zdaj tudi na damo ni toliko prijazno gledala, ker je bila ona vzrok, da je zamudila sestanek. Gospa je opazila gospodično nervoznost in je rekla: »Gospodična, vas morda zadržujem? Ali ste morda pozabili na sestanek, ali morda na kako drugo važno stvar?«

»Da, uganili ste, imela sem sestanek, toda zdaj je itak prepozno, kar ostanite.«

»Ali bi hoteli biti tako prijazni in mi odkrili ime Vašega izvoljenca, s katerim se boste kmalu poročili, kakor ste prej že sami rekli. Ali Vam je že objubil zakon?«

»Ne, tako naravnost mi še ni dejal, toda sodim. Njegovo ime je Janko Rakar, če ga utegnete poznati.«

»Da, gospodična, poznam ga, pa še dobro ga poznam. Saj to je vendar moj mož! Dovolite, da se vam predstavim: Silva Rakarjeva. Če ne verjamete, eno vam pismo, ki ste ga pisal mojemu možu. Naša sem ga davi v mapo na njegovi pisalni mizi.«

Gospodična je rožnato pisemce prav dobro poznala. Saj to je bilo prav ono pismo, s katerim je odgovorila na Jankovo pismo, da pride na sestanek.

»Gospa, izbrali ste si lepo sredstvo, da ste mi preprečili sestanek! Toda varal vas je že dostikrat. Pa le potolažite se, saj je mene tudi. Niti z besedo mi ni omenil, da je poročen.«

Tedaj zapoje telefon. »Tam gospodična Milica?«

»Da.«

»Zaboga, Milica, kje vendar tičiš? Zakaj ne prideš?«

»To zveš tako! Prosim, gospa Rakarjeva. Objasnite mi vi vso zadevo, saj zaslužim.«

»Halo, tukaj Rakarjeva. Da, dragi moštček, jaz sem preprečila vajin sestanek, da, da. Če bi rad zvedel, kako, pridite domov, ti bom vse povedala.«

Poslovlila se je in odšla. Vrata so se zaprla za njo, gospodična Milica je ostrmela.

Poravnajte čim prej zaostalo naročnino!

sever, so uradno preselili na tisoče kvalificiranih delavcev z družinami. Po petih letih je število prebivalstva v Murmansku naraslo od 2500 na 103.800. Tudi gradbeni slog mesta kaže posebno vnmemo boljše-vikov za ameriško arhitekturo. Tam, kjer so prej stala skromne ribiške hišice, se dvigajo zdaj večnadstropne betonske stavbe.

Zaliv Kola

Je prav ugoden za pristanišče, ker je zavaroan od prirode. Luka, široka 48 km in globoka 20 m, omogoča pristank tudi oceanjskim orjakom. Morska tla nimajo črni, in rveč so pesčena in gladka. V pristanišču so v šitini 4 km zgradili 6 velikih pomolov, opremljenih z modernimi pripravami za nakladanje, čiščenje in gašenje ladij. Po pristanišču je razpredena mreža železniških tirov. Na razpologo je več velikih, modernih žerjavov, ki lahko dvignejo nad sto tisoč ton. Leta 1925 je dobil Murmansk veliki plavajoči dok iz Arhangelska, Hladilnice, elevatorji, silosi, skladišča, upravna poslopja in stolpi za radio in elektriko se širijo po prostranem pristaniškem območju. Zmogljivost pristanišča je, kakor navaja »Frankfurter Zeitung«, narasla od leta do leta: 60 odstotkov celotnega izvoza s severa je šlo čez Murmansk. Tudi izmenjava blaga je letno narasla; medtem ko so našli leta 1925, še 22.500 ton, je statistika ugotovila leta 1935, že pol drugi milijon ton.

V vojaškem pogledu

Je seveda Murmansk postal še posebno važen. Ne samo mesto in pristanišče, marveč ves poltok Kola so začeli takoj po prvi zimski vojni s Finsko naglo uterjati. Vsi zaporniki GPU, ki so bili razmeščeni po različnih delovnih taboriščih na severu, so bili pritegnjeni k uterjanju. Uvoz v luko so zaprli z obalnimi baterijami na obeh straneh, vso okolico mesta in pristanišča so uvrstili z nešteti bunkerji, plinskimi polji, okopi in podobnimi zaščitami. Tudi mornariško oporišče Polarnoje, ki leži na severnem delu polotoka Kola in je glavno oporišče sovjetske severne mornarice, je bilo znatno razširjeno. Izbruh vojne z Nemčijo je ne le preprečil nadaljnji razvoj, temveč je obenem pomenil uničenje vseh dotodanjih naporov, saj je znano, kako uspešno so nemška letala ponovno razdeljala prav to sovjetsko oporišče.

Iz Murmanska drži železniška proga preko Kandalakše vzdolž zaliva Onega in čez belomorski preliv v mesto in luko Onego, kjer se priključijo glavni progi, držeči od Arhangelska v Moskvo. Nadalje se odcepljajo od murmanske proge dve kratki progi na finko mejo; ti dve sta bili zgrajeni v prvi finski vojni in sta zgolj vojaškega pomena. Tudi te železniške zveze so za dolgo pod stalnim udarcem nemškega in finskega letalstva. Oporišči Polarnoje in Soroki sta prav tako po železnici zvezani z Murmanskom in seveda prav tako izpostavljeni napadom. Zlaj je Murmansk tak gori na severu že v znatni meri izgubil pomen kot dobavljalec vojnega gradiva pa tudi žita, premoga in goriva. Zavoljo nemških podmornic in letal, ki so tu stalno na preži, se promet razvija z vsemi težavami.

»So vam svetrovci navrtali blagajno?«
»Da, toda naj bi vsaj molčali, da je bilo prazna.«

»Zakaj ima tvoj prijatelj na maskerači vedno Napoleonov kostum?«
»Zakaj? Zato, da drži roko na listnici!«

»Zdravnik je svetoval moji ženi štirinasto densko spremembo zraka.«
»In vi ste jo poslali v hrbe?«
»Kaj še, dal sem zanjo preurediti sobo na podstrešju!«

»Ne, Stanko mi ni všeč, ni zmožen nič česar!«
»In Slavko?«
»Tudi ne — ta je pa zmožen vsega!«

»Ali si čitala, kako je kritik zdelal moje sliko?«
»Kaj zato! Kritiker ponavlja samo tako, kar pravijo drugi!«

»Papa, kaj je prav za prav indiskretno vprašanje?«

»Hm, to so vprašanja, ki se ne more odgovoriti nanja.«
»Pomisli — naš učitelj postavlja samo indiskretna vprašanja!«

Radio Ljubljana

PONEDELJEK, 16. NOVEMBRA 1942-XXI
7.30: Pisana glasba. 8.00: Napoved časa — poročila v italijanski. 12.20: Plošče, 12.30: Poročila v slovensčini. 12.45: Polka in mazurke. 13.00: Napoved časa — poročila v italijanski. 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovensčini. 13.20: V kraljestvu plesa, 14.00: Poročila v slovensčini. 17.15: Koncert pianistke M. Bizjak-Vajlato. 17.55: Koncert Adama, orkestra. 19: »Govrimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovensčini. 19.45: Komorna glasba, 20.00: Napoved časa — poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovensčini. 20.45: Prenos iz gledališča v Bologni: CILEA: Arlezanka. V odmorih: predavanje v slovensčini. Zanimivosti v slovensčini. Po končani operi: Poročila v italijanski.